

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA KUSIAK przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 50424/99)

WYROK – 21 września 2004 r.

W sprawie Kusiak przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba
składająca się z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pani V. STRÁŽNICKÁ,
Pan R. MARUSTE,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan L. GARLICKI,
Pan J. BORREGO BORREGO *sędziowie*,
oraz Pan M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 31 sierpnia 2004 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 50424/99) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez dwóch obywateli polskich, panią Marię Kusiak („skarżącą”) i pana Mariana Kusiaka („skarżący”).

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swoich pełnomocników, pana K. Drzewickiego i pana J. Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

3. 11 czerwca 2002 r. Trybunał uznał skargę za częściowo niedopuszczalną i podjął decyzję o zakomunikowaniu Rządowi skargi dotyczącej długości postępowania. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji zdecydował, że przedmiot skargi zostanie rozpatrzony równocześnie z kryterium dopuszczalności skargi.

FAKTY

4. Skarżący są małżeństwem. Skarżąca urodziła się w 1945 r., a skarżący w 1940 r. Oboje mieszkają w Ożarowie, Polska.

5. Postępowanie cywilne dotyczące rozgraniczenia działek należących do skarżących rozpoczęło się 22 maja 1982 r. 22 września 1982 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie wydał postanowienie. Skarżący wnieśli zażalenie. 9 grudnia 1982 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie uchylił orzeczenie pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia.

6. Na skutek przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia Sąd Rejonowy w Pruszkowie przeprowadził szereg rozpraw i zarządził sporządzenie kilku opinii przez biegłych. 30 września 1985 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie wydał postanowienie. Na skutek zażalenia skarżących, 10 lutego 1986 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie uchylił to postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia.

7. Pomiędzy rokiem 1986 i 1 maja 1993 r. Sąd Rejonowy przeprowadził 11 rozpraw.

8. Po 1 maja 1993 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie przeprowadził rozprawy w następujących dniach: 29 września, 18 listopada, 28 grudnia 1993 r., 1 lutego, 4 marca, 25 marca i 20 kwietnia 1994 r.

9. 31 maja 1994 r. sąd przeprowadził wizję lokalną. Kolejna rozprawa odbyła się 21 października 1994 r.

10. 29 marca 1995 r. sąd pierwszej instancji przeprowadził rozprawę i zawiesił postępowanie z powodu śmierci M. K., strony w postępowaniu. Skarżący zwrócili się do sądu o podjęcie postępowania. 5 stycznia 1996 r. sąd odmówił podjęcia postępowania.

11. 20 marca 1996 r. skarżący wnieśli skargę do ministra sprawiedliwości na zwłokę w postępowaniu. W nieustalonym dniu ich skarga została przekazana prezesowi Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, który odpowiedział na nią 4 lipca 1996 r. Przyznał, iż postępowanie rzeczywiście jest przewlekłe i obiecał je nadzorować.

12. 18 czerwca 1996 r. na skutek zażalenia skarżących Sąd Wojewódzki w Warszawie zmienił orzeczenie z 5 stycznia 1996 r. i postanowił o podjęciu postępowania.

13. Następnie Sąd Rejonowy w Pruszkowie przeprowadził rozprawy w następujących dniach: 9 grudnia 1996 r., 4 września, 21 października i 3 grudnia 1997 r.

14. 3 grudnia 1997 r. akta sprawy zostały przesłane do biegłego, który miał sporządzić opinię. Biegły zwrócił akta 20 maja 1999 r.

15. 1 czerwca 1999 r. sąd doręczył stronom uzupełniającą opinię biegłego i wezwał je do zgłoszenia uwag na jej temat. 23 września i 19 listopada 1999 r. sąd przeprowadził rozprawy. 19 listopada 1999 r. sąd wydał postanowienie i nakazał pewnemu M. G. przystąpienie do postępowania. 7 lutego 2000 r. sąd przeprowadził kolejną rozprawę.

16. 18 lutego 2000 r. skarżący ponownie poskarżyli się do prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie na zwłokę w postępowaniu.

17. 23 maja 2001 r. sąd zawiesił postępowanie. Skarżący wnieśli zażalenie 8 czerwca 2001 r. 11 grudnia 2001 r. sąd oddalił ich zażalenie.

18. 19 września 2001 r. w odpowiedzi na skargę skarżących dotyczącą długości postępowania, minister sprawiedliwości przyznał, że nastąpiła pewna zwłoka w postępowaniu. Zauważył też, że prezes Sądu Okręgowego w Warszawie i prezes Sądu Rejonowego w Pruszkowie nadzorowali postępowanie i składali sprawozdania na temat jego rozwoju.

19. Postępowanie jest nadal zawieszona, z czego wynika, że nie zostało zakończone.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

20. Skarżący skarżyli się, że długość postępowania w ich sprawie przekroczyła rozsądny termin przewidziany w artykule 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd...przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym.”

21. Rząd zakwestionował ten argument.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

22. Trybunał zauważa, że postępowanie rozpoczęło się 22 maja 1982 r. Jednakże okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 1 maja 1993 r., kiedy to weszła w życie deklaracja, w której Polska uznała prawo do skargi indywidualnej. W świetle materiałów dostępnych Trybunałowi w dniu przyjęcia niniejszego wyroku postępowanie się nie zakończyło. Trwa zatem 22 lata i 4 miesiące, z czego 11 lat i 5 miesięcy podlega pod jurysdykcję *ratione temporis* Trybunału.

23. W celu oceny rozsądnego czasu trwania postępowania, Trybunał będzie miał na względzie stan postępowania 1 maja 1993 r. (zobacz między innymi, *Humen przeciw Polsce* [GC], nr 26614/95, § 58-59, z 15 października 1999 r.).

B. Dopuszczalność

24. Trybunał zauważa, że niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 35 § 3 Konwencji. Zauważa także, że nie jest ona niedopuszczalna na jakiegokolwiek innej podstawie. Dlatego też musi zostać uznana za dopuszczalną.

C. Przedmiot skargi

1. Oświadczenia Rządu

25. Rząd oświadczył, że sprawa nie była znacząco skomplikowana. Pokreślił jednakże, że sąd pierwszej instancji musiał uzyskać opinie biegłych.

26. Rząd utrzymywał, iż szczególna staranność nie była wymagana w postępowaniu krajowym, jak ma to miejsce w sprawach dotyczących zatrudnienia, emerytur i rent.

27. Rząd twierdził też, że organy krajowe wykazały się należytą starannością w postępowaniu. Niemniej jednak przyznał, że wystąpiła zwłoka wynikająca z powolnego postępowania dowodowego. Odwołał się do okresu, który miał miejsce pomiędzy 3 grudnia 1997 r. i 20 maja 1999 r. Stwierdził, że tak długi okres bezczynności był „całkowicie nie do przyjęcia”.

28. W opinii Rządu skarżący przyczynili się do przewlekłości postępowania, ponieważ kilkakrotnie kwestionowali opinie biegłych.

29. W konkluzji Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, iż nie nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

2. Oświadczenia skarżących

30. Skarżący nie zgodzili się z oświadczeniami Rządu.

31. Twierdzili, że sprawa miała dla nich duże znaczenie, ponieważ dotyczyła ich prawa własności. Ponadto nadmierna długość postępowania znacznie ich wyczerpała.

32. Argumentowali też, że nie przyczynili się do przewlekłości postępowania.

33. Wreszcie podtrzymali, iż nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

3. Ocena Trybunału

34. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia zawiłości sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (zobacz, m.in. wyrok *Frydlender przeciw Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000 - VII; *Humén przeciw Polsce* [GC], § 60 cytowany powyżej).

35. Trybunał zauważa, że Rząd przyznał, że sprawa nie była szczególnie trudna do rozpatrzenia (zobacz pkt 25 powyżej). Nie widzi zatem powodu, aby twierdzić inaczej. Mimo, że postępowanie było w pewnym stopniu skomplikowane z powodu potrzeby uzyskania dowodów, nie można przyjąć, iż usprawiedliwia to jego całkowitą długość.

36. Jeśli chodzi o działanie organów, Trybunał zauważa istnienie kilku okresów bezczynności w postępowaniu wynikających z powolnego uzyskiwania dowodów. W szczególności znaczny okres bezczynności miał miejsce pomiędzy 3 grudnia 1997 r. i 20 maja 1999 r., do którego odniósł się Rząd (zobacz pkt 14 powyżej). Kolejny okres bezczynności miał miejsce wtedy, kiedy nie odbywały się żadne rozprawy (tj. od 9 grudnia 1996 r. do 4 września 1997 r.) (zobacz ust. 13 powyżej). Trybunał uważa, że pisemne stanowisko Rządu nie wyjaśnia tych okresów bezczynności.

37. W konsekwencji, mając na względzie okoliczności sprawy i biorąc pod uwagę całość trwania postępowania, Trybunał stwierdza, że wymóg „rozsądnego czasu trwania postępowania” przewidziany w art. 6 §1 Konwencji nie został spełniony w niniejszej sprawie.

38. Zatem nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

39. Artykuł 41 Konwencji przewiduje:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

40. Skarżący domagali się kwoty 293 300 złotych polskich z tytułu szkody majątkowej. Kwota ta odnosiła się w szczególności do straty wartości, jaką poniosła nieruchomość skarżących. Domagali się także kwoty 100 000 złotych polskich z tytułu szkody niemajątkowej, jaką ponieśli w rezultacie przewlekłości postępowania.

41. Rząd przedłożył, że roszczenia skarżących dotyczące słusznego zadośćuczynienia nie były właściwie sprecyzowane.

42. W odniesieniu do szkody majątkowej wniosek Trybunału na podstawie zebranego materiału dowodowego jest taki, że skarżący nie wykazali, że szkoda majątkowa, na którą się powoływali, została spowodowana nadmierną długością zaskarżonego postępowania. W konsekwencji brak jest usprawiedliwienia dla zasądzenia im jakiegokolwiek kwoty na tej podstawie (zobacz *mutatis mutandis*, *Kudła przeciw Polsce* [GC], nr 30210/96, § 164, ECHR 2000-XI).

43. Trybunał uważa jednak, że skarżący z pewnością doznali szkody o charakterze niemajątkowym, takiej jak stres i frustracja wynikająca z nadmiernej długości postępowania, która nie może być wystarczająco zrekompensowana przez samo stwierdzenie naruszenia. Zatem, biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy i decydując na zasadzie słuszności, Trybunał zasądza na rzecz skarżących kwotę 7 000 euro na tej podstawie.

B. Koszty i wydatki

44. Skarżący nie wnioskowali o zwrot kosztów i wydatków związanych z postępowaniem przed Trybunałem.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

45. Trybunał uważa za odpowiednie, że odsetki z tytułu zwłoki w wypłacie zadośćuczynienia w terminie powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia art. 6 § 1 Konwencji;
3. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącym, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z art. 44 § 2, 7000 euro (siedem tysięcy euro) z tytułu szkody niemajątkowej plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany, przeliczone na polskie złote według kursu z dnia realizacji wyroku;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty zwykle odsetki będą płatne od powyższej kwoty według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;
4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżących dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i ogłoszono na piśmie 21 września 2004 r., zgodnie z art. 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący